

**ULUSLARARASI
İNANÇ TURİZMİ VE
ESHAB-I KEHF SEMPOZYUMU**

**20 – 22 Eylül 2012
KAHRAMANMARAŞ**

EDİTÖR

Seydihan KÜÇÜKDAĞLI
Serdar YAKAR

YAYIN KURULU

A. Turgay İMAMGİLLER
Seydihan KÜÇÜKDAĞLI
Prof. Dr. Mehmet ÖZKARCI
Yrd. Doç. Dr. Hamza KARAOĞLAN
Ertuğrul KAZANCI
Belma GEMCİ
Ökkeş GÖKÇE

ISBN:

978-605-86188-4-8

BASKI

Öncü Basımevi
0312 384 31 20

TASARIM

Noya Medya

İLETİŞİM ADRESİ:

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
GMK Bulvarı Atatürk Parkı
Sabancı Kültür Merkezi / Kahramanmaraş
Tel: +90 344 235 15 00 - Faks: +90 344 235 15 01
iktm46@kultur.gov.tr
www.kahramanmaraskulturturizm.gov.tr

Birinci Basım: Ekim 2013

Bu eser İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından hazırlanarak,
Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı finansı ile bastırılmıştır.

TÜRKÇE MEALLERDE ASHÂB-I KEHF İLE İLGİLİ YAPILAN HATALAR

Prof. Dr. Zülfikar DURMUŞ

Özet

Kur'an'ın dili olan Arapçayı bilmeyenler için ayetlerin ne demek istediğini anlamının en başta gelen yolu, Kur'an meallerine başvurmaktır. Ülkemizde Kur'an mealleri hiç hız kaybetmeden yazılmaya devam etmektedir. Ancak, yapılan meallerin ekseriyetinin, özellikle hedef dil Türkçe açısından yeterli düzeyde olmadığı da bir gerçektir. Bu durum evrensel mesajları adeta gölgelemektedir. Bu makalede, Ashab-ı Kehf'le ilgili bazı meal hataları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kur'an-ı Kerim, dil, meal, evrensel mesaj, Arapça, Türkçe.

Abstract

The foremost way of understanding what the verses say by people who don't know the Qur'anic language Arabic is to apply to translations. In our country translation writing process is continuing incessantly. But, it is also a fact that most of the translations are not at the desired level particularly in terms of target language, Turkish. This condition in fact shades the universal messages. This article will focus on the Ashab-ı Kehf errors in some of the translations.

Key Words: Holy Qur'an, language, translation, universal message, Arabic, Turkish.

I. GİRİŞ

Ashâb-ı Kehf, bir mağarada yıllarca uyuduktan sonra tekrar uyandıkları Kur'an-ı Kerim'de haber verilen arkadaş grubu demektir.

Ashâb-ı Kehf kıssasının anlatıldığı Kur'an-ı Kerim'in on sekizinci suresine, bu kıssanın önemi dolayısıyla "*Kehf*" adı verilmiştir. "*Kehf*", dağda mağara ve özellikle geniş olanıdır ki, küçüğüne "*ğâr*" denilir. *Ashâb-ı kehf* terkibi ise, mağara arkadaşları anlamına gelmektedir. Ashâb-ı kehf kıssası sûrenin 9-26. âyetlerinde söz konusu edilmektedir.

Kur'an-ı Kerim, kıssalarının genelinde olduğu gibi olayın zamanına, geçtiği yere, mağarada bulunanların kaç kişi olduklarına ve mağarada ne kadar süre uyduklarına dair bilgi vermemektedir. Ancak mağara arkadaşlarının Hıristiyanlığı kabul etmiş gençler oldukları ve dönemin kralının inananlara yaptığı baskı ve şiddetten kaçıp mağaraya sığındıkları ve çok uzun müddet burada uydukları bilinmektedir.

Kur'an'ın anlatımından Hz. Peygamber'in ve dolayısıyla Mekkelilerin söz konusu gençler hakkında bilgilerinin olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü henüz kıssa anlatılmadan Resûl-i Ekrem'in söz konusu gençlerle ilgili şaşkınlığı dile getirilmiştir (Kehf 18/9). Kuşkusuz Hz. Peygamber'in bu şaşkınlığı kıssanın doğruluğu ile ilgili bir tereddüitten olmayıp, olayın niteliği ile ilgilidir (Şimşek, 2012: III, 254).

Kıssanın konuyla ilgili bir soruya cevap olarak indirildiği muhtemeldir. Soruyu merakları sebebiyle Müslümanlar da sormuş, başka nedenlerle başkaları da sormuş olabilir.

Kıssa önceki ayetlerle konu bütünlüğüne sahiptir. Önceki grup ayetlerin sonuncusunda her şeyin kupkuru toprak haline geleceği anlatılmaktadır: "*Hiç şüphe yok ki biz vakti gelince (kıyamet günü) yeryüzündeki tüm güzellikleri yerle bir edip kupkuru toprak hâline getireceğiz.*" (Kehf 18/8). Kıssadaki gençler de uzun yıllar hareketsiz oldukları yerde uyumuş sonra dirilmişlerdir. İşte toprak haline gelmiş şeyler de tekrar bu şekilde dirilip canlanacaktır.

Mağara arkadaşlarının özellikleri

1. Rablerine yürekten inanıp güvenen birkaç genç idi. (Kehf 18/13)
2. Allah da onların Allah'a iman ve teslimiyet duygularını güçlendirmiş, kalplerine sabır, sebat ve cesaret vermişti. (Kehf 18/13)
3. Onlar (putlara tapmalarını emreden hükümdara) karşı çıkarak şöyle demişlerdi: "*Bizim rabbimiz, göklerin ve yerin rabbidir. Biz O'ndan başka bir ilaha asla tapmayız. Şayet böyle bir şey yaparsak, kesinlikle zırvalamış oluruz. Ama gel gör ki şu bizim halk Allah'tan başka birtakım (sözde) ilahlar edindi. Hâl böyleyken, Allah'tan başka ibadete layık ilah olduğunu gösteren açık bir delil ortaya koysalar bari! Allah'tan başka ilah olduğu yalanını savu*

nan kimseden daha zalim/kâfir biri olabilir mi?!” (Kehf 18/14)

4. Gençlerden biri şöyle demişti: “Mademki biz (inanç konusunda) halkımızı ve onların Allah’tan başka tapındıkları sözde tanrıları terk ettik; o halde bir mağaraya sığınalım ki rabbimiz bizi rahmetine gark edip içinde bulunduğumuz sıkıntılı durumdan kurtarsın.” (Kehf 18/16)

5. Mağaraya sığındıklarında Allah’a: “Rabbimiz! Bize rahmet ve merhametini lütfet; içinde bulunduğumuz sıkıntılı durumdan bize bir çıkış yolu göster.” diye dua etmişlerdi. (Kehf 18/10)

6. Bu mağara arkadaşları taşlanarak öldürülmekten veya zorla din değiştirmekten kurtulmak için bir mağaraya sığınmışlardı. Yanlarındaki köpekleriyle birlikte orada derin bir uykuya dalan gençler seneler sonra uyanmışlardır.

7. Yiyeceklerinin temiz olmasına çok dikkat ediyorlardı. (Kehf 18/19)

II. Meal Hataları

Mevcut meallerde Ashab-ı Kehf ile ilgili yapılan tercüme hatalarını şu üç örnekte gözlemlemekteyiz:

1. Kehf 11: اَدْعٰ نِي نَسْفَةً كَيْلًا يٰ فِ مَّوْنِ اٰذَا يٰ لَعْنَةُ اَنْ بَرَضَف

Ashâb-ı Kehf’in sığındıkları mağarada senelerce uyutulmalarını anlatan اَدْعٰ نِي نَسْفَةً كَيْلًا يٰ فِ مَّوْنِ اٰذَا يٰ لَعْنَةُ اَنْ بَرَضَف ayeti kimi meallerde lafzen şöyle tercüme edilmiştir:

Elmalılı: “kehifte kulakları üzerine vurduk.”

Çantay, Bilmen: “kulakları üzerine mağarada senelerce (perde) vurmuş olduk.”

1 İncelediğimiz mealler şunlardır: M. Hamdi Yazır, Elmalılı, *Kur’ân-ı Kerîm ve Meali Şerîfi*, (haz. ve not: Ertuğrul Özalp), İstanbul 2000; Hasan Basri Çantay, *Kur’ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm* (I-III), İstanbul 1981; Abdülbakî Gölpinarlı, *Kur’ân-ı Kerîm* (I-II), İstanbul 1968; Süleyman Ateş, *Kur’ân-ı Kerîm ve Yüce Meâli*, İstanbul 1975; A. Fikri Yavuz, *Kur’an-ı Kerîm ve Meâli Âlisi*, İstanbul 1976; Ö. Nasuhi Bilmen, *Kur’an-ı Kerîm’in Türkçe Meâli Âlisi*, İstanbul 1985; Ali Bulaç, *Kur’an-ı Kerîm ve Türkçe Anlamı*, İstanbul 1985; Diyanet (Hüseyin Atay-Yaşar Kutluay), *Kur’an-ı Kerîm ve Türkçe Anlamı*, Ankara 1987; Diyanet Vakfı (Ali Özek-Hayreddin Karaman-Ali Turgut-Mustafa Çağırıcı-İ. Kafi Dönmez-Sadreddin Gümtüş), *Kur’an-ı Kerîm ve Açıklamalı Meali*, Medine 1987; Y. Nuri Öztürk, *Kur’an-ı Kerîm Meâli* (Türkçe Çeviri), İstanbul 1994; Muhammed Esed, *Kur’an Mesajı: Meal-Tefsir* (I-III), (çev. Cahit Koçak-Ahmet Ertürk), İstanbul 1996; Suat Yıldırım, *Kur’an-ı Hakîm ve Açıklamalı Meali*, İstanbul 1998; Muhammed Hamidullah, Aziz Kur’an, (çev. Abdülaziz Hatip-Mahmut Kanık), İstanbul 2000; Hamdi Döndüren, *İnsanlığa Son Çağrı Kur’an’ı Kerîm* (I-II), Ankara 2003; Ömer Dumlu-Hüseyin Elmalı, *Ayet Ayet Kur’an-ı Kerîm ve Türkçe Anlamı*, İzmir 2003; Salih Akdemir, *Son Çağrı Kur’an*, Ankara 2004; Halil Altıntaş-Muzaffer Şahin, *Kur’an-ı Kerîm Meali*, Ankara 2005; M. Zeki Duman, Beyanü'l-Hak, Ankara 2006; Şaban Piriş, *Kur’an-ı Kerîm Türkçe Anlamı*, Kayseri 2006; Ali Ünal, *Allah Kelamı Kur’an-ı Kerîm ve Açıklamalı Meali*, İzmir 2007; Hasan Tahsin Feyizli, *Feyzî'l-Kur’an Açıklamalı Kur’an-ı Kerîm Meali*, İstanbul 2008; Mustafa Öztürk, *Kur’an-ı Kerîm Meali -Anlam ve Yorum Merkezli Çeviri-*, İstanbul 2011; Abdülkadir Şener-M. Cemal Sofuoğlu-Mustafa Yıldırım, *Yüce Kur’an ve Açıklamalı-Yorumlu Meâli*, İzmir 2008; Mustafa İslamoğlu, *Hayat Kitabı Kur’an -Gereğeli Meal Tefsir-*, İstanbul 2010; Yusuf Işıcık, *Kur’an Meâli*, Konya 2010; R. İhsan Eliaçık, *Yaşayan Kur’an Türkçe Meal*, İstanbul, trs; Mehmet Çakır, *Kur’an-ı Kerîm ve Türkçesi*, Ankara, trs.

Y.N. Öztürk: “mağarada onların kulakları üzerine ağırlık vurduk.”

Hamidullah: “onların kulaklarını nice yıllar sağır-laştırdık.”

İslamoğlu: “onları (dış dünyaya kapatan) bir (mühür) vurduk.”

فَإِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُوا أُمَّرَاتِي لَعَلَّكُمْ تَكُونُوا صَادِقِينَ (İbn Kuteybe, 1978: 264; Zeccâc, 1988: III, 271; Beğavî, 1995: IV, 160; Zemahşerî, trs: II, 705; Beyzâvî, 1988: II, 5; Hâzin, 1995: IV, 160). Çünkü ağır uyku işitmeyi gerektiren bir durumdur (İbn Âşûr, 1984: XV, 268). İbn Âşûr’a göre bu kinaye, Kur’ân’a mahsus olup bu ayetten önce böyle bir kinaye bilinmemektedir. Bu da Kur’ân’ın i’câzındandır. Ebu Zerr’in şu sözü de buna benzemektedir: “دَقَّ مَهْتَخِمْ صَأْ أَيْ لَعَلَّ لَأِبْرَضِ” (İbn Kuteybe, 1978: 264).

Hem lafzı hem de manayı birlikte aktaranlar:

Yavuz: “üzerlerine uyku bıraktık ve kendilerini (üç yüz dokuz yıl) uyuttuk.”

Diyanet, Esed, Altuntaş-Şahin: “kulaklarını (dış dünyaya) kapattık (Onları uyuttuk).”

Eliaçık: “kulaklarını yıllarca dış dünyaya kapatarak ayırdık.”

Bulaç: “kulaklarına vurduk (derin bir uyku verdik).

Diyanet Vakfı: “kulaklarına nice yıllar perde koyduk (uykuya daldırdık.)”

Feyizli: “kulaklarına (perde) vurduk (derin bir uykuya daldırdık)”

Ateş: “kulaklarına ağırlık vurduk (onları derin bir uykuya daldırdık)”

İşıcık: “kulaklarını mühürleyip nice yıllar uyuttuk.”

Duman: “kulakları üzerine yatırıp uyuttuk.”

Ayetteki kinayeyi dikkate alan mealler ise doğru anlamı yakalamışlardır:

Gölpınarlı, Yıldırım: “Onları bir uykuya daldırdık...”

Dumlu-Elmalı, Piriş: “yıllarca uyuttuk.”

Akdemir, M. Öztürk, Şener vd.: “derin bir uykuya daldırmıştık.”

2. Kehf 22: Ashâbı-kehf’in kaç kişi olduklarına ilişkin olarak hiçbir sağlam bilgi ve belgeye dayanmaksızın gereksiz tahminlerde bulunanlarla ilgili olarak بِيْ عِلْمٍ لِّأَبِ أَمِّ جَرٍ ifadesi kullanılmıştır. Söz konusu ifade kimi meallerde lafzen şu şekillerde tercüme edilmiştir:

Elmalı: “gayb taşlama”

Bilmen: “... (Bu iki söz) Gayba taş atmaktır...”

Çantay: “(İkisi de) gaybı taşlamaktır.”

Gölpınarlı: “Fakat bu sözler, ortada olmayan hedefe boşuna taş atmak”

Ateş: “Görülme-yene taş atar gibi...”

Piriş: “Karanlığa taş atarak...”

Hamidullah, Döndüren: “Görüle-meyen hakkında tahmin yürütere-k...”

Ünal: “Bunların yaptıkları gaybı taşlamaktan ibarettir.”

Bulaç: “(Bu,) Bilinmeyene (gayba) taş atmaktır.”

Akdemir: “Kimileri de karanlığa taş atarak:”

Çakır: “Kimileri de gayb ile dalga geçercesine...”

Ayetteki **بِيْ غَيْبٍ** ifadesi istiâredir. Nitekim Râğıb el-İsfahânî, *recm* kelimesinin istiâre yoluyla zan, evham, sövme ve kovma anlamlarında da kullanıldığına dikkat çekip örnek olarak ele aldığımız ayete özel atıfta bulunmaktadır (İsfahânî, 1986: 277). Müfessirlerin de belirttiği gibi bu ifade, bir konuda kesin bilgi ve belgeye dayanmadan zanna dayanılarak tahminde bulunmayı, görüş bildirmeyi ifade etmektedir (İbn Kuteybe, 1978: 266; Taberî, 1992: VIII, 205; Zemahşerî, trs: II, 713; Beyzâvî, 1988: II, 8; İbn Aşûr, 1984: XV, 291). Bu ifadenin Türkçemizde “atıp tutmak”a karşılık geldiğini söyleyebiliriz.

Her iki anlamı birlikte verenler mealler şunlardır:

Y. N. Öztürk: “Gaybı taşlamaktır/bilinmeyen şey hakkında atıp tutmaktır bu.”

Doğruya isabet edenler

Diyanet, Altuntaş-Şahin: “Bazıları bilmedikleri şey hakkında atıp tutarak...”

Diyanet Vakfı: “(Bunlar) bilinmeyen hakkında tahmin yürütmektir.”

Yıldırım: “Bunlar, gayb hakkında tahmin yürütmekten ibarettir.”

Esed: “(Ve çağlar sonra), bilemeyecekleri bir konuda gereksiz tahminlerde bulunarak...”

H. T. Feyzli: “(Bu sözler) bilinmeyen hakkında tahminde bulunmak /kafadan atmaktır.”

Peker: “Bilmedikleri hakkında tahmin yürüterek...”

Dumlu-Elmalı: “Delilden yoksun bir tahmin olarak...”

İslamoğlu: “Bilinmeyen hakkında atıp tutma kabilinden...”

İşıcık: “Onlar (Ehl-i kitap) bunu, hiçbir bilgiye dayanmadan / karanlığa taş atarcasına söyleyeceklerdir.”

Şener vd.: “Bilmedikleri bir konuda atıp tutacaklardır.”

Öztürk: “Bilgi sahibi olmadıkları bir konuda atıp tutacaklar.”

Şimşek: “İnsanlar haklarında atıp tutacaklar.”

Gizemli yahut olağan dışı her olayda olduğu gibi bu olay hakkında da herhangi sağlam ve güvenilir bir bilgiye ve belgeye dayanmaksızın ileri-geri konuşanlar, tahminlerde bulunanlar olacaktı. Uyuyanlar hakkında da bu durum ortaya çıkmış, sayıları hakkında bile atıp tutanlar olmuştur. Bazı müfessirler ileri sürülen son rakam, atıp-tutmanın kapsamı dışında tutulduğundan sayılarının yedi olduğunu söylemişlerdir. Bununla birlikte her ne kadar “Çok az kimse o gençler hakkında bilgi sahibidir.” denilerek az sayıdaki kimsenin

sayılarını bildiklerine dikkat çekilse de bunların kim oldukları belirtilmediğine göre en doğrusu Peygamber'e yöneltilen "De ki: *"Onların kaç kişi olduklarını en iyi rabbim bilir."* hitabına uyarak kim oldukları ve hem de sayılarının ne kadar olduğu Allah'a havale edilmelidir. Bu uyuyan kişilerin gerek sayıları ve gerek isimleri hakkında verilen bilgilerin de okuyucuya sağlayacağı bir yarar yoktur. Bu tür ayrıntılara ve yararı bulunmayan bilgilere yer vermek, kıssadan alınacak ibreti de gölgeleyecek hususlardır.

Ayetin son cümlesi de bu düşüncemizi destekler nitelikte çok önemli mesajlar sunmaktadır: *"Şu hâlde, onlar hakkında (sana anlattıklarımız doğrultusunda) kısa ve öz konuşmanın dışında tartışmaya girme. Bu konuda bilir bilmez yere konuşanlardan hiç kimseye de o gençler hakkında soru sorma!"*

Ayetten anlaşıldığına göre Hz. Peygamber'den Ashâb-ı Kehf'le ilgili Kur'an'da zikredilen hususlar dışında Ehl-i kitapla tartışmaması ve kendilerine bu konuda herhangi bir şey sormaması istenmektedir. Sayıları konusunda bu kadar farklı şeyler söylüyorlarsa diğer durumlarına dair gerçekte bağdaşmayan nice şeyler söyleyecekleri muhakkaktır. Hz. Peygamber'den bu konuda Ehl-i kitaba bir şey sormamasının istenmesi, benzeri konularda Müslüman âlimlerin de onlara müracaat etmelerinin hatalı bir davranış olduğuna bir işarettir. Ama ne yazık ki benzeri nice israiliyata yer verilmiştir. Tefsirler bu durumun örnekleriyle doludur.

Kur'an ilimlerinden olan "müphemât" konusunun önemli alt başlıklardan birini "zamirler" oluşturmaktadır. İsmi yerini tutan zamirler Arapçada oldukça geniş bir kullanım alanına sahiptir. Dilbilime ilişkin bu zamirler konusunu Kur'an da kullanmaktadır. Anlamın daha doğru ve sağlıklı olabilmesi için zamirlerin ait oldukları isimlerin çok dikkatli ve özenli bir şekilde tespiti gerekmektedir. Değilse, mesela, Allah'ın sözü başka birine veya başka birinin sözü Allah'a söylenmiş olunur ki bu durum, "anlam tahrifi"ne götürür (Durmuş, 2010: 24). Ancak meallerin genel olarak bu hususta gerekli hassasiyeti ve özeni gösterdikleri söylenemez. Ele alacağımız üçüncü ayet tam da bu hususa ilişkindir.

3. Kehf 25: *أَعْسَتِ أَوْ دَأَزَ أَوْ نَيْنَسَ عَيْامَ ثَلَاثٍ مِّدْفَنًا كَيْفَ أَوْ ثَبَلًا وَ*

Bu ayetin lafzi çevirisi genelde aşağıdakiler gibidir:

Elmalılı: *"Onlar kehiplerinde üçyüz sene durdular; dokuz da ziyade ettiler."*

Çantay: *"Onlar mağaralarında üç yüz sene eğleşdiler. (Buna) dokuz (yıl) daha katdılar."*

Gölpınarlı: *"Onlar, mağaralarında üç yüz yıl yatıp kaldılar ve bu yıllara dokuz yıl daha kattılar."*

Ateş: *"Mağaralarında üçyüz yıl kaldılar. Dokuz (yıl) da ilâve ettiler."*

Karaman vd.: *"Onlar mağaralarında üç yüzyıl ve buna ilaveten dokuz yıl kalmışlardır."*

Yıldırım: “Mağaralarında üç yüz yıl kaldılar. Bazıları buna dokuz yıl daha ilâve ettiler.”

Altuntaş-Şahin: “Onlar mağaralarında üç yüz yıl kaldılar. Buna dokuz daha eklediler.”

Bulaç: “Onlar mağaralarında üç yüz yıl kaldılar ve dokuz (yıl) daha kattılar.”

Y. N. Öztürk: “Onlar, mağaralarında üçyüz yıl kaldılar; dokuz da ilave ettiler.”

Döndüren: “Onlar mağaralarında üçyüz yıl kaldılar ve buna dokuz yıl daha kattılar.”

Hamidullah: “Oysa, onlar, mağaralarında üç yüz yıl kaldılar ve buna dokuz daha eklediler.”

Ünal: “Onlar, mağaralarında (güneş yılı hesabıyla) üç yüz yıl kaldılar; (ay yılını esas alanlar ise), buna dokuz yıl eklediler.”

Bu cümlelerin Allah’a mı yoksa “gereksiz tahminlerde bulunanlar”a mı ait olduğu hususunda problem var. Bu meallerde, ifadenin Allah’a ait olduğu vurgulanmaktadır. Bu ifadenin kime ait olduğu, ayetin siyak-sibakından hareketle kolaylıkla tespit edilebilir. Yani, bu ayet, hem 22. ayetteki Ashâb-ı Kehf’in kaç kişi olduklarına dair “gereksiz tahminlerde bulunanlar”la ve hem de 26. ayetteki “O gençlerin mağarada ne kadar süre kaldıklarını en iyi Allah bilir.” ayetleriyle ilintilidir. Şöyle ki:

22. ayette geçen “O gençlerin kaç kişi olduklarını en iyi Rabbim bilir.” ifadesiyle Ashâb-ı Kehf’in sayısı ile ilgili yapılan tahminler; 26. ayette ise “O gençlerin mağarada ne kadar süre kaldıklarını en iyi Allah bilir.” ifadesiyle de kaldıkları süre ile ilgili yapılan tahminler reddedilmektedir. Dolayısıyla 25. ayet, Allah’ın bizzat kelamı değil, tahminlerde bulunanların sözlerinin aktarımıdır. Ayrıca, 19. ayette de mağara ehlinin kendilerinin ne kadar süre kaldıklarını en iyi Allah’ın bileceğini söylemeleri manidardır. Bir başka ifadeyle söyleyecek olursak gayba ilişkin bilginin yegâne sahibi Allah’tır. Allah böyle bir bilinci zihinlere yerleştirmek istemektedir. Buna göre Allah’ın kesin olarak bildirmediği hususların peşine düşmek insanı yanlış yollara sevk edebilir.

Ayrıca bazı meallerde ayetin son kısmı “buna dokuz eklediler/ilave ettiler” şeklinde çevrilerek anlam iyice buharlaştırılmıştır. Yukarıda isimleri geçmeyen mealler, bağlamı dikkate alarak özneyi/faili parantez içi ve parantezsiz olarak belirlemekle Kur’an’ın doğru mesajını yansıtmışlardır. Buna göre ayet parantez de kullanmadan M. Öztürk’ün çevirdiği gibi dilimize şöyle aktarılabilir: “Bazıları o gençlerin mağaralarında üç yüz yıl uyuyup kaldıklarını söylüyor. Bazıları ise buna dokuz yıl daha ekleyip üç yüz dokuz yıl kaldıklarından söz ediyor.” Nitekim Abdullah b. Mes’ûd bu ayeti **ve-kâlû**

ve-lebisû fi kehfîhim şeklinde okumuştur (Taberî, 1992: VIII, 210; Kurtubî, 1996: X, 251).

Sonuç

Ashâb-ı Kehf'in yaşadığı zaman, mekân, kaç kişi oldukları ve mağarada ne kadar süre kaldıklarına dair ne Kur'an'da ne de hadis kaynaklarına bir nas bulunmaktadır. Dolayısıyla bu konulara girmenin bir anlamı ve faydası bulunmamaktadır. Zaten Kur'an-ı Kerim'in takip ettiği metot gereği bu ve benzeri kıssalarda, verilmek istenen mesajı ikinci plana itecek ve kıssanın asıl gayesini gölgeleyecek ayrıntı türünden bilgilere yer verilmemiştir. Mağaradakilerin kaç kişi oldukları, ne zaman ve nerede yaşadıkları ve kaç yıl uykuda kaldıkları gibi alınacak ders bakımından önemli olmayan bilgilerden ziyade üzerinde düşünülmesi, ibret alınması gereken hususlar ön plana çıkarılmıştır. Ashâb-ı Kehf kıssasıyla müminlere verilmek istenen mesajın ana hatlarıyla şunlar olduğunu söyleyebiliriz:

İman-küfür mücadelesi öteden beri hep var olmuştur ve olmaya devam edecektir.

İnananların her devirde zulme uğramalarına rağmen bâtil hakka asla galebe çalamayacaktır.

Samimiyetle iman edip inançlarının gereğini yaşayanları Allah mutlaka başarıya ulaştıracaktır. Çünkü Allah samimi müminlerden yanadır.

Müminler sadece Allah'a bel bağlayıp tevekkül etmelidirler.

İnananlar yiyip içtiklerinin helal ve temiz olmasına özen gösterirler.

Her şeyi yoktan var eden Allah insanları yeniden diriltmeye muktedirdir.

Ashab-ı Kehf örneğinde bu durumu somut olarak insanlara göstermiştir.

Kaynakça

Beğavî, Ebû Muhammed Hüseyin b. Mes'ûd, *Meâlimü't-Tenzîl*, Beyrut 1995.

Beyzâvî, Abdullah b. Ömer, *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl*, Beyrut 1988.

Durmuş, Zülfikar, "Dilbilim Açısından Meallere Eleştirel Bir Yaklaşım", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 2010, Cilt 10, Sayı 1, ss. 7-37.

Hâzin, Ali b. Muhammed, *Lübâbü't-Te'vîl fi Maâni't-Tenzîl*, Beyrut 1995.

İbn Âşûr, Muhammed b. Tâhir, *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*, Tunus 1984.

İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim, *Tefsîru Garîbi'l-Kur'an*, Beyrut 1978.

İsfahânî, Râğib, *el-Müfredât fi Garîbi'l-Kur'an*, İstanbul 1986..

Kurtubî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed, *el-Câmi li Ahkâmi'l-Kur'an*, Beyrut 1996.

Şimşek, M. Sait, Hayat Kaynağı Kur'an Tefsiri, İstanbul 2012.

Taberî, Muhammed b. Cerîr, *Câmiu'l-Beyân fi Te'vîli'l-Kur'an*, Beyrut 1992.

Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Seriy, *Meâni'l-Kur'an ve İ'râbüh*, Beyrut 1988.

Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer, *el-Keşşâf an Hakâiki't-Tenzîl*, by., trs.